

Literatura:

Rozman Tatjana, 2010: *Pojočni kastrati – (zlo)rabljeno telo na odru. Celje.*

http://www.huffingtonpost.com/2008/06/08/pregnant-man-4-weeks-untill_n_105941.html (30. 6. 2013).

http://en.wikipedia.org/wiki/Plastic_surgery (30. 6. 2013).

<https://www.asas.org/docs/publications/footehist.pdf?sfvrsn=0> (27. 6. 2013).

<http://en.wikipedia.org/wiki/Adoption> (30. 6. 2013).

<http://www.dailymail.co.uk/health/article-2150932/An-organ-sold-hour-WHO-warns-Brutal-black-market-rise-thanks-diseases-affluence.html> (27. 6. 2013).

Blaž Podgoršek se je rodil aprila leta 1993 v Celju. Osnovno šolo je dokončal v Štorah, srednjo šolo pa na I. gimnaziji v Celju. Trenutno je študent drugega letnika splošne medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Ljubiteljsko se ukvarja z digitalno in analogno fotografijo. S tem namenom pogosto potuje. Rad ima živali in občasno tudi gorsko kolesari. Bere knjige. Izživ mu je tudi učenje tujih jezikov, med drugimi japonsščine. V prostih trenutkih se posveča tudi učenju igranja na klavir. Posebno zadovoljstvo so mu priložnosti, ko lahko komu pomaga. V zadnjih letih svoj prosti čas namenja tudi filozofiji.

Gregor Lakner se je rodil novembra leta 1993 v Celju. Osnovno šolo je dokončal v Šmarju pri Jelšah, srednjo šolo pa v Celju na I. gimnaziji v Celju. Trenutno je študent drugega letnika Medicinske fakultete v Ljubljani. Rad se ukvarja s športom, zelo rad pa prisluhne tudi dobri glasbi.

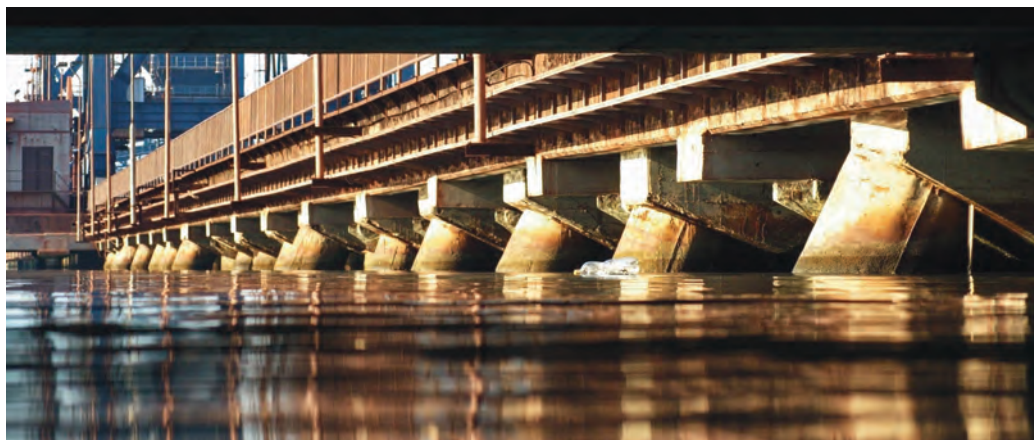
Razstava podvodne fotografije Tihomirja Makovca v Mestni knjižnici Izola • Študijski krožek

Razstava podvodne fotografije Tihomirja Makovca v Mestni knjižnici Izola in predstavitev ekoloških raziskav v akvatoriju Luke Koper v mesecu oktobru leta 2013

Vlado Bernetič in Špela Pahor

Razstava podvodne fotografije Tihomirja Makovca in njegovo predavanje na to temo smo v Mestni knjižnici Izola organizirali v okviru študijskega krožka *Svet v dlaneh – skozi druge kulture spoznavamo sebe*. Študijski krožki so neformalna oblika izobraževanja

odraslih, ki jo podpira Andragoški center Slovenije in jo v Mestni knjižnici Izola izvajamo že vrsto let. Ta oblika izobraževanja odraslih izvira iz Švedske, kjer imajo že skoraj stoletno tradicijo študijskih krožkov, ki se jih udeleži skoraj vsak tretji od-

rasli državljani. Pravijo, da je skandinavska demokracija v veliki meri posledica delovanja študijskih krožkov. V študijskih krožkih se zbirajo odrasli ljudje, ki se želijo ob prijetnem druženju naučiti nečesa novega, hkrati pa želijo kaj koristnega narediti za svoj kraj in za druge ljudi. Razširjeni so že po vsej Sloveniji in so priložnost za učenje, druženje in delovanje v okolju. Njihov cilj je promocija znanja, ki ga potrebujemo za razvoj in dejavno vključevanje v sodobno družbo, in spodbuda za osebni razvoj posameznih udeležencev. V njih obravnavajo najrazličnejše teme, zelo pogoste so tiste s področja ekologije, etnologije, zgodovine, tujih jezikov ... Po načinu dela študijske krožke delimo na tematske, tečajne, diskusijske in raziskovalne. Člani krožka se sestajajo vsak mesec in enakopravno sodelujejo pri načrtovanju in izvajanju krožka, mentor pa skrbi za koordinacijo dela in vodenje dokumentacije.

Na področju podvodnih stebrov oziroma pilotov, na katerih sloni drugi pomol v Luki Koper, so raziskovalci MBP NIB odkrili množične naselitve polipov - razvojnih faz klobučnjaških meduz. Za podvodnega fotografa pa je bila zanimiva tudi druga obrast, kjer izstopajo predvsem nevretenčarji tega umetno zgrajenega morskega okolja. Tukaj se nam prikaže skrivnost - na videz eksotičen - svet ob robu luškega in mestnega vrveža. Foto T. Makovec.

Navadno člani Študijskega krožka *Svet v dlaneh* enkrat mesečno pripravimo potpisni večer. Na teh večerih spoznavamo različne dežele, kamor so se na potep odpravili naši popotniki. Ker živimo v etnično pestrem okolju, se nam zdijo taka predavanja koristna, saj spodbujajo spoznavanje različnih kultur in sprejemanje drugačnosti.

Tokrat pa smo se skupaj s knjižničarjem Morske biološke postaje Vladom Bernetičem odločili za ekološko in domoznansko temo. Vlado Bernetič in avtor fotografij Tihomir Makovec sta v prostorih naše knjižnice postavila fotografsko razstavo, Tihomir

»Ste vedeli, da so stebri, na katerih stoji drugi pomol koprskega pristanišča, na gosto obrasli z ostrigami? Res, da te žlahtne školjke iz pristaniških voda niso užitne, zato pa predstavljajo prvo vrsto gojišče za meduze oziroma njihove polipe. Povsem slučajno jih je pred časom odkril potapljač in podvodni fotograf Tihomir Makovec z Morske biološke postaje Piran, ki že dobro leto tudi intenzivno spremlja njihov življenjski ritem in predvsem razmnoževanje meduz - uhatih klobučnjakov.« (Vida G. Posinkovič: Primorske novice, priloga Sobota, 30. aprila 2011.)

Polipi so pritrjeni na spodnji poklopec ostrige. Foto T. Makovec.

Makovec pa je na predavanju obiskovalcem predstavil ekološke raziskave v akvatoriju Luke Koper.

Resnici na ljubo je na pestrost obrasti v koprskem pristanišču potapljače opozoril že prof. dr. Jože Štirn, ko je pred desetimi leti opravljal svoje študije o kakovosti morskega okolja v tem pristaniškem prostoru, vendar je takrat največ pozornosti namenjal sedimentu in kakovosti morske vode v luči možnega onesnaženja tako s strani Luke Koper kakor tudi s strani delno prečiščenih odplak samega mesta Koper. To, da se je starosta naše morske biologije tod okrog potapljal že davno – še tik pred nastankom Luke -, pa je lepo zabeležil velik ljubitelj morja Mate Dolenc v knjigi *»pričevanj morjakov«*, naslovljeni *Podmorski svet in mi*. Poglejmo pa to zgodbo še iz naše, današnje perspektive.

Kontaktni prostor luškega območja z morjem je v luči biološke raznovrstnosti naravoslovcem gotovo zanimiv predvsem v tistih

predelih akvatorija, kjer je vrstna pestrost največja. To so lahko navpične stene pomolov, površine okrog nosilnih stebrov obalne konstrukcije in podvodna obrast plavajočih objektov. Medtem ko je pri slednjih obrast lahko omejena z različnimi antivegetativnimi premazi, se pri betoniranih konstrukcijah v morju organizmi razraščajo podobno kot drugje v naravnem okolju. Nekateri si naredijo bivalne niše tudi globlje v betonu – taki so na primer kamnovrti in druge školjke. Zanimive so tudi pritrjene populacije organizmov v različnih razvojnih ciklih, kot so na primer polipi nekaterih ožigalkarjev – na primer klobučnjakov oziroma meduz. V manjši meri lahko vegetacija in druga obrast na takih konstrukcijah prispevata k izboljšanju kakovosti vode s prevzemom hranilnih snovi. Tako nam organizmi lahko dokazujejo kakovost morskega okolja, drugi – konkurenčni – pa lahko nadomestijo bolj občutljive vrste. Delček tega nam težko

Na podvodnih delih luških baraž se z leti naselijo mnogi pritrjeni organizmi. Tam se vzpostavi pestra obrast. Na tej sliki je cevkar rodu Sabella (=Spirographis) razprostrl svojo pahljačo. Njegovo pergamenasto cevko tudi prekriva obrast.

Foto T. Makovec.

dostopnega sveta je na svoji fotografski razstavi v Mestni knjižnici oktobra leta 2013 v Izoli prikazal Tihomir Makovec, projektni sodelavec in vodja potapljaške baze Morske biološke postaje Nacionalnega inštituta za biologijo v Piranu. Morski organizmi so bili tako predstavljeni s posnetki, narejenimi v obravnavanem območju, in le izjemoma je bila ena fotografija posneta v drugem okolju našega morja. Podvodna fotografija je preizkušena metoda ovrednotenja in prikaza življenjskih okolij.

Tako so bile na razstavi v sliko ujete nekatere vrste rib, rakov in školjk, predvsem pa

so izstopali nevretenčarji – različni organizmi, pritrjeni v obliki obrasti tega specifičnega, po izvoru umetnega morskega okolja. Kot zanimivost lahko posebej omenimo slike meduzinih polipov uhatega klobučnjaka, priraslih na spodnjem poklopcu previsno pritrjenih ostrig. Razstava je bila postavljena v nizu 23 uokvirjenih fotografij, od katerih je bilo v osrednjem izposojevalnem prostoru knjižnice razstavljenih osem povečav. Če se poglobimo med stare naravoslovne tiske Biološke knjižnice, lahko v več kot sto let starih knjigah najdemo tudi slikovni litografsko tiskani grafični prikaz razvojnega

»Danes je potapljanje z avtonomno potapljaško opremo med drugim (rekreacija, turizem, podvodna popravila, fotografija, vojaške operacije in tako dalje) tudi uveljavljena metoda za izvedbo številnih raziskovalnih projektov, brez katere si marsikatero raziskavo ne bi mogli niti zamisliti. Eno- ali dvournno spremljanje ali opazovanje omogoča potapljačem raziskovalcem, da se v tem času posvetijo problemu, ki ga raziskujejo, obenem pa ga imajo tudi možnost dokumentirati. Na dan so prišla povsem nova spoznanja, novi podatki in s tem nove resnice.« (L. Lipej, 2008.)

cikla uhatega klobučnjaka (*Aurelia aurita*). Nadalje lahko preberemo tudi skoraj sto let stare opise v morju živečih organizmov in njihovega pojavljanja v različnih okoljih, ki so bili objavljeni v *Proteusu*, kasneje tudi v reviji *Gea* in podobno. Te opise so skrbno pripravljali prof. dr. Jovan Hadži, prof. dr. Miroslav Zei in njuni nasledniki. Vendar smo bili na razstavi kljub predznanju ob prvem obhodu in ogledu osupli nad množico organizmov, ki smo jih na fotografijah videli prvič, kaj šele da bi poznali njihovo pravo domače ime ali latinski naziv. Med izzivi, ki jih je avtor nevsiljivo podal skozi fotografske upodobitve, lahko navedemo vsaj dva: prvi lahko spodbudi iskanje priložnosti za potop v morje z masko in dihalko ter kasneje morda tudi z akvalungo, kar pomeni raziskovanje »v živo«, drugi pa nas bržkone napoti v knjižnico po ustrezno literaturo, kot je na primer Richterjeva *Naše morje, Pod gladino Mediterana* Toma Turka ali pa za vztrajne gotovo tudi Riedlova *Fauna und Flora der Adria*, da si lahko izpolnimo željo po (s)poznavanju skrivnosti tega sveta. Kakorkoli, nekateri želijo svoj pogled na svet razširiti tudi pod morsko gladino, posledično lahko dejavno sodelujejo pri gospodarnem ravnanju, na primer pri sonaravnem izkoriščanju dobrin iz morja, jih trajnostno uravnavajo oziroma jih lahko nadomestijo z drugimi – komunikacijsko, gospodarsko in energetska ter podnebno prednostnimi - z morjem povezanimi dejavnostmi. Z osveščanjem v tej smeri je bila uspešno

izvedena tudi donatorska povezava z Luko Koper oziroma njenim Skladom Živeti s pristaniščem, ki je med drugimi pokrovitelji tudi omogočila fotografsko postavitev. Če sklenemo: razstava podvodne fotografije Tihomirja Makovca je hkrati tudi delna vizualizacija ekoloških raziskav v akvatoriju Luke Koper – predvsem naselitve polipov in drugih razvojnih stopenj meduz na območju podvodnih stebrov oziroma pilotov, na katerih sloni tako imenovani drugi pomol –, ki so jih v zadnjih treh letih uspešno izvajali raziskovalci Morske biološke postaje Nacionalnega inštituta za biologijo iz Pirana. Avtor je svoje izkušnje pri potapljanju in fotografiranju ob raziskovanju obrasti v luškem akvatoriju uspešno predstavil tudi na svojem predavanju ob projekciji fotografij oziroma prosojnic 10. oktobra leta 2013 v čitalnici Mestne knjižnice, organiziranem v okviru dejavnosti Študijskega krožka *Svet v dlaneh*, ki se ga je udeležilo veliko obiskovalcev, željnih spoznavanja skrivnosti podvodnih fotografskih tehnik in življenja v morju.

Razstavo je pripravil Vladimir Bernetič - Vlado, knjižničar in projektni sodelavec na Morski biološki postaji Piran Nacionalnega inštituta za biologijo v Piranu v okviru sodelovanja z Zavodom Terra viva Sv. Peter in s pomočjo donatorskega projektne sodelovanja z Luko Koper d. d. in njenim Skladom Živeti s pristaniščem.

O avtorju fotografij:

Tihomir Makovec je bil rojen leta 1966 v Kopru. Bil je med ustanovitelji Omitološkega društva Ixobrychus in že kot srednješolec vnet naravoslovni fotograf. Na Morski biološki postaji Piran Nacionalnega inštituta za biologijo je zaposlen kot vodja potapljaške baze in potapljaški inštruktor. Je avtor dveh patentov za vzorčenje, in sicer vzorčevalnika z mehkega morskega dna in podvodnega laserskega detektorja za meduze. Svoje fotografije je razstavljal v Galeriji Alga v Izoli (2008), Zagrebu, Biološkem središču v Ljubljani, Osrednji knjižnici S. Vilharja v Kopru, na sejmu Internautica v Luciji in drugod. Kot soavtor in fotograf je sodeloval pri izdaji knjige *Ogrožene vrste in habitatni tipi v Slovenskem morju (ZRSZVN, 2006)*, pri knjigi *Jadranske babice (Nacionalni inštitut za biologijo, 2008)* ter kot oblikovalec in ilustrator v številnih drugih publikacijah.